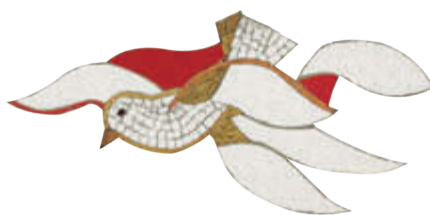

**EVANGELIJ
USMILJENEGA
OČETA**

EVANGELIJ USMILJENEGA OČETA

»Mozaik« usmiljenega Očeta

Jurij Bizjak, koprski škof

Evangelijarij je knjiga evangeljskih odlomkov, ki se skozi cerkveno leto berejo pri svetih mašah ob nedeljah in slovesnih praznikih. Pričujoča knjiga vsebuje evangeljske odlomke vseh treh lekcionarjev za nedelje in praznike za tri cerkvena leta (A, B, C). Evangelijarij vsebuje oznanilo o življenju in delovanju ter o poslanstvu in nauku našega Gospoda Jezusa Kristusa, zato je najiminitnejši del Božje besede, ki se mu tudi pri bogoslužju izkazuje posebna čast.

Knjiga nosi naslov Evangelij usmiljenega Očeta, ker je bila pripravljena in izdana v izrednem svetem letu z geslom Obličje usmiljenja, ki ga je odprl sveti oče Francišek za čas od 8. decembra 2015 do 20. novembra 2016. Očetovo usmiljenje je glavno sporočilo vsakega svetega leta (Lk 4,19), z evangelijarijem usmiljenega Očeta pa želi Cerkev poudariti, da je Očetovo usmiljenje hkrati tudi glavno oznanilo evangelija: »Razodela se je namreč Božja milost, ki rešuje vse ljudi« (Tit 2,11).

Pričujoča knjiga pa ni samo evangelijarij Očetovega usmiljenja, temveč je tudi »mozaik« Očetovega usmiljenja: je evangelijarij v besedah in podobah, v zvokih in barvah, v črkah in kamenčkih. »Kamnito« gradivo evangelijarija pa nas spominja tudi na table postave in na resnico, da Očetovo usmiljenje vedno vključuje tudi pravičnost, ne pravičnosti po črki, ki mori, temveč pravičnost po duhu, ki oživlja (2 Kor 3,6) in skupaj z usmiljenjem vodi v polnost ljubezni (Obličje usmiljenja, 20).

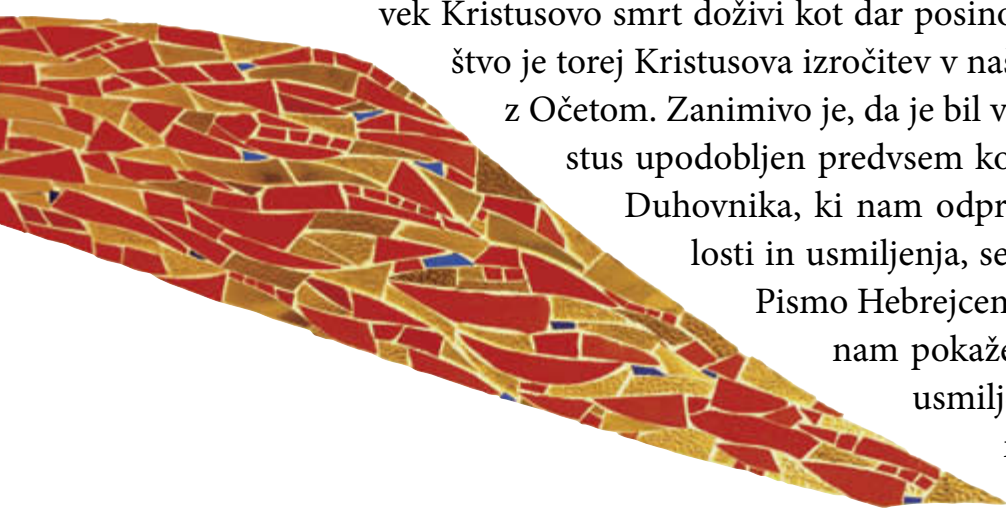
»Cerkev ima poslanstvo, da oznanja Božje usmiljenje, utripajoče srce evangelija, ki mora samo od sebe doseči srce in duha vsakega človeka. Kristusova nevesta si privzema ravnanje Božjega Sina, ki gre vsakemu naproti in nikogar ne izloča. V naših časih, ko se Cerkev zavzema za novo evangelizacijo, zahteva premišljevanje o usmiljenju novo navdušenje in obnovljeno pastoralno dejavnost. Za Cerkev in za verodostojnost njenega oznanila je odločilno, da v prvi osebi živi in pričuje za usmiljenje« (Obličje usmiljenja, 12).

Kristus Duhovnik nam odpira pot do prestola milosti in usmiljenja

p. Marko Ivan Rupnik

Evangelij naj bi vernikom pomagal, da pri bogoslužju laže uzrejo in doživijo osebno razsežnost evangelija, kajti evangelij je Oseba, je Jezus Kristus, Božji Sin in pravi človek. Tudi z načinom, kako evangelij vstopi v bogoslužje, je poudarjena osebna razsežnost Božje besede; evangelij kot živa Oseba, ki ni samo Beseda, ampak je tudi njeno Telo, njeno Obličje, in to ne samo zgodovinsko, ampak tudi poveličano, eshatološko Telo. V starem izročilu je bila zato ikonografija evangelijev izključno kristološka, osredotočena predvsem na Kristusovo velikonočno skrivnost, od pasijona do slave.

V tem svetoletnem evangeliju je izpostavljeno usmiljenje kot osrednja os evangelija. Glede na učiteljstvo papeža Frančiška, ki je oklical sveto leto usmiljenja, se je kot naslovna podoba skoraj sama od sebe ponudila podoba križanega Kristusa, in sicer kot Duhovnika, kajti usmiljenje je dogmatično povezano prav s Kristusovim duhovništvom. Kristus kot veliki duhovnik s svojim učlovečenjem in s svojo smrtjo na križu premosti prepad, ki ločuje grešnega in mrtvega človeka od Boga. Božjo lastnost, da preseže to oddaljenost grešnika in mrtvega in ga znova zajame v območje Boga Očeta, teološko imenujemo Božje usmiljenje. Človek namreč sam te oddaljenosti ne more premostiti, saj ne more sam premagati greha in smrti. Zastor ločitve med Bogom in človekom more razpreti samo Kristus, ki se kot žrtev izroči grešnemu človeku v roke in gre v smrt. A prav s tem, ko Kristus umre, se ta zastor pretrga, zato človek Kristusovo smrt doživi kot dar posinovljenja. Kristusovo duhovništvo je torej Kristusova izročitev v naše roke, je žrtev, ki nas združi z Očetom. Zanimivo je, da je bil v prvem tisočletju križani Kristus upodobljen predvsem kot duhovnik. O žrtvi Kristusa Duhovnika, ki nam odpre prosto pot do prestola milosti in usmiljenja, se pravi do Očeta, nam pričuje Pismo Hebrejcem (prim. Heb 4,15–16). Pismo nam pokaže, da je Kristus kot duhovnik usmiljen prav zato, ker je popolnoma združen z ljudstvom in je preizkušen v vsem, tudi v

bolečini, pokorščini (prim. Heb 2,17; 5,7–10). Se pravi, da je Kristusovo duhovništvo samo po sebi osnovano kot usmiljenje, to pa pomeni biti eno s človekom, ljudstvom.

Na zadnji strani evangeliarija je podoba Kristusa, ki se spusti v predpeklo in si kakor dobri pastir nadene izgubljeno ovco, Adama. Sv. Efrem Sirski čudovito opiše ta spust Kristusa v kraljestvo mrtvih, kjer oživi Adama in si ga nadene na ramena:

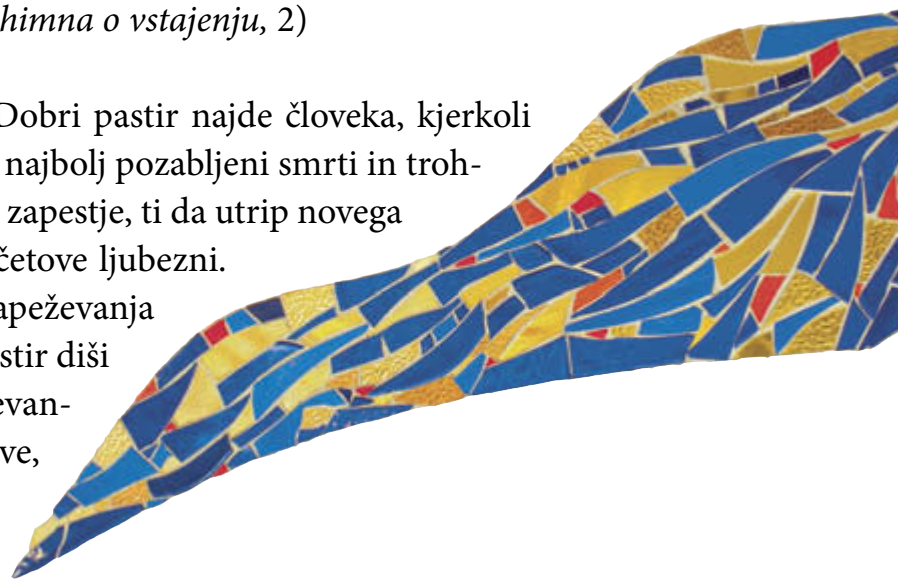
Navzdol je polêtel pastir vseh,
da bi Adama našel, ovco, ki je zašla.
Na ramenih ga je nosil in se vzdignil,
bil je daritev za Gospoda črede.
Blagoslovljen njegov spust.

(Efrem Sirski, *Prva himna o vstajenju*, 2)

Božje usmiljenje torej pomeni, da Dobri pastir najde človeka, kjerkoli je, tudi v najbolj temnem grehu in v najbolj pozabljeni smrti in trohnobi. Dobri pastir pride, te prime za zapestje, ti da utrip novega življenja in te povede v območje Očetove ljubezni.

Frančišek vse od začetka svojega papeževanja poudarja, kako pomembno je, da pastir diši po ovcah. Ta podoba zadnje strani evangeliarija je pravzaprav podoba Cerkve, ki v zgodovini nadaljuje Kristusovo poslanstvo in ljudem prinaša Očetovo usmiljenje.

Na izvodu evangeliarija, ki ga pri bogoslužju uporablja sveti oče, so v platnice vgrajeni pravi miniaturni mozaiki, vsi ostali izvodi pa imajo fotografijo istih motivov. Tudi notranjost evangeliarija krasijo mozaiki, vendar to ni dekoracija ali scenografski opis prizorov, ampak so podobe, ki se navdihujejo pri bogoslužnem jeziku, pri bogoslužni umetnosti. Gre za izčiščenje bistvenega, da bi se mogla razodeti teološko-duhovna vsebina božje-človeške vzajemnosti. Zato vsak prizor poudari nekaj teološko-bogoslužnih vidikov, predvsem usmiljenje, Božje preseganje oddaljenosti s človekom.

**LETO
A**

1. adventna nedelja

(Mt 24,37–44)

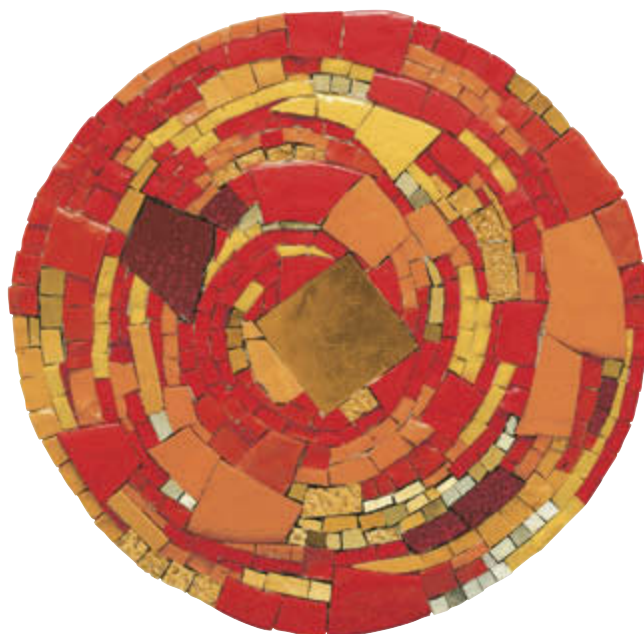
Bodite pripravljeni!

✠ Iz svetega evangelija po Mateju.

Tisti čas je Jezus rekel svojim učencem:

- ³⁷ »Kakršni so bili namreč Noetovi dnevi,
tako bo tudi ob prihodu Sina človekovega.
- ³⁸ Kakor so namreč v tistih dneh pred potopom jedli in pili,
se ženili in se možile do dne, ko je šel Noe v ladjo,
- ³⁹ in niso spoznali, dokler ni prišel potop in vseh odnesel,
tako bo tudi ob prihodu Sina človekovega.
- ⁴⁰ Takrat bosta dva na polju: eden bo sprejet, drugi puščen.
- ⁴¹ Dve bosta mleli na kamnu: ena bo sprejeta, druga puščena.
- ⁴² Čujte torej, ker ne veste, katerega dne pride vaš Gospod!
- ⁴³ Vedite pa, da bi hišni gospodar bdel, če bi vedel,
ob kateri nočni uri pride tat, in ne bi pustil vlomiti v svojo hišo.
- ⁴⁴ Zato bodite tudi vi pripravljeni, kajti ob uri,
ko ne mislite, bo prišel Sin človekov.«

Poslušali smo Kristusov evangelij.

2. adventna nedelja

(Mt 3,1–12)

Oznanilo Janeza Krstnika

✠ Iz svetega evangelija po Mateju.

- 1** Tiste dni pride Janez Krstnik in v Judejski puščavi oznanja
2 z besedami: »Spreobrnite se,
približalo se je namreč nebeško kraljestvo!«
- 3** To je tisti, o katerem je bilo rečeno po preroku Izaiju, ki pravi:
»*Glas vpijočega v puščavi:
Pripravite Gospodovo pot, zravnajte njegove steze.*«
- 4** Janez je nosil obleko iz kamelje dlake in usnjen pas okoli ledij.
Hranil se je s kobilicami in z medom divjih čebel.
- 5** Tedaj so prihajali k njemu ljudje iz Jeruzalema
in iz vse Judeje in iz vse pokrajine ob Jordanu.
- 6** Dajali so se mu krstiti v reki Jordan in priznavali svoje grehe.
- 7** Ko pa je videl, da prihaja k njegovemu krstu precéj farizejev
in saducejev, jim je rekel: »Gadja zalega! Kdo vam je zagotovil,
da ubežite prihodnji jezi?
- 8** Obrodite vendar vreden sad spreobrnjenja
9 in ne domišljajte si, da lahko pri sebi govorite:
›Abrahama imamo za očeta,‹ kajti povem vam,
da more Bog iz teh kamnov obuditi Abrahamu otroke.
- 10** Sekira je že nastavljena drevesom na korenino.
Vsako drevo, ki ne rodi dobrega sadu, posekajo in vržejo v ogenj.
- 11** Jaz vas krščujem z vodo, da bi se spreobrnili;
toda on, ki pride za menoj, je močnejši od mene in jaz nisem vreden,
da bi mu sezul sandale. On vas bo krstil s Svetim Duhom in ognjem.
- 12** Velnico ima v roki in počistil bo svoje mlatišče.
Svoje žito bo spravil v kaščo, pleve pa sežgal z neugasljivim ognjem.«

Poslušali smo Kristusov evangelij.

PREMIŠLJEVANJA OB MOZAIKIH

Alessandro Amapani

Alessandro Amapani je duhovnik italijanske škofije Altamura – Gravina – Acquaviva delle Fonti.
Je strokovnjak za bogoslužje in pastoralno teologijo,
nekdanji namestnik vodje Nacionalne službe za mladinsko pastoralo
pri Italijanski škofovski konferenci.

1. JOŽEFOVE SANJE (Mt 1,18–25)

Ko je to premišljeval, se mu je Gospodov angel prikazal v sanjah (Mt 1,20).

Angel spečemu Jožefu šepeta na uho, da bi lahko sprejel Božji načrt in sodeloval z njegovim delom odrešenja, ki ga pričakujejo vsi rodovi. Čeprav ima Jožef zaprte oči, mu angel z levo roko kaže Jezusa Kristusa, Božjo Pot, po kateri naj hodi. Z desnico pa mu izkazuje Božjo nežnost in obenem poskrbi, da se ne bi zbudil, še preden mu je vse sporočil. Ko se Jožef prebudi, prepozna v sanjah navzočnost Duha in Božje sporočilo. Ravna v skladu z njim, kot se za pravičnega spodobi.

Jožefove sanje; kapela sester krščanske ljubezni svetega Vincencija Pavelskega, Reka, Hrvaška, oktober 2008.

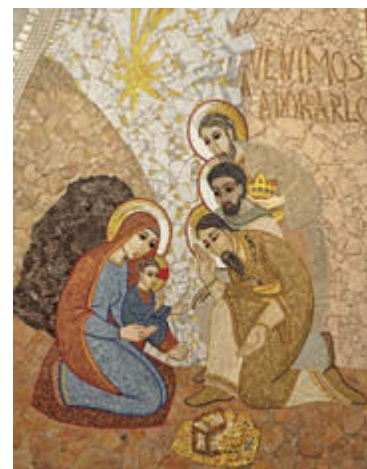

2. JEZUSOVO ROJSTVO IN OBISK MODRIH (Mt 2,1–12)

Stopili so v hišo in zagledali dete z Marijo, njegovo materjo. Padli so predenj in ga počastili. Nato so odprli svoje zaklade in mu darovali zlata, kadila in mire (Mt 2,11).

Modri ganjeni premišlujejo o tem, da se je njihova pot iskanja Boga končala z odkritjem njegovega obličja. Čeprav so ga iskali s preučevanjem zvezd, njihovo potovanje v Jeruzalem razodeva jasno in ponižno spoznanje, da morajo svoje iskanje združiti z Božjim razodetjem. Jezusu so prinesli darove, ki so konkreten izraz iskrenega priznavanja Drugega. Modri nam kažejo, da pravo spoznanje človeka spravi v gibanje, k poslušanju, spraševanju in iskanju, ter ga pripelje do odrešenja.

Jezusovo rojstvo in obisk modrih; kapela Najsvetejšega v stolnici Santa María la Real de la Almodena, Madrid, Španija, junij 2011.

3. JEZUSOV KRST (Mt 3,13–17)

Po krstu je Jezus takoj stopil iz vode, in glej, odprla so se mu nebesa. Videl je Božjega Duha, ki se je spuščal kakor golob in prihajal nadenj (Mt 3,16).

On, ki se je rodil v hlevu in so ga počastili modri, se s krstom v reki Jordan poistoveti z grešniki, farizeji in prostitutkami; postane Jagnje Božje, ki bo s svojo smrtjo »odvzel greh sveta« (Jn 1,29). Krstna ikonografija namiguje na Jezusovo smrt. Upodobljen je, kot da bi bil v reki pokopan. Njegovo navidez mrtvo telo spominja na podobo na turinskem prtju. Kakor je pri stvarjenju sveta Božji Duh lebdel nad vodami, se je pri krstu na Jezusa spustil Sveti Duh v podobi goloba in posvetil reko Jordan.

Jezusov krst; zakristija stolnice Santa María la Real de la Almodena, Madrid, Španija, september 2005.

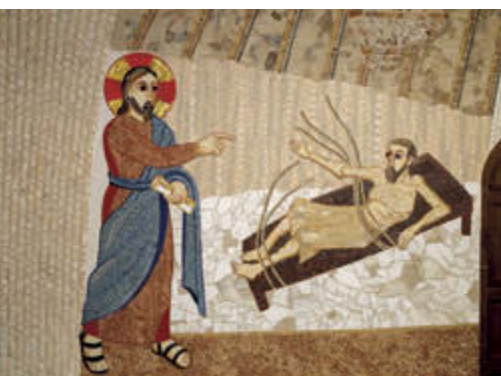

4. JEZUSOVE SKUŠNJAVE (Mt 4,1–11)

Tedaj je Duh odvedel Jezusa v puščavo, da bi ga hudič skušal (Mt 4,1).

Jezusa v puščavi skuša skrivnostno bitje, ki je podobno mnogim drugim, a ni nobeno izmed njih. Evangelisti ga imenujejo Satan, ker predstavlja vse, kar nasprotuje delu Boga in Kristusa. V rokah drži nekakšen prestol, simbol vsake oblasti, ki lebdi v zraku. Gospod se brani s ščitom Božje besede, ki ga drži v levici. Z desnico, ki je že v položaju križanja, pa napoveduje, da bo hudičeve skušnjave dokončno premagal s svojo smrtjo – pasho, ki jo je svobodno izbral kot pot odrešenja.

Jezusove skušnjave; kripta v cerkvi svetega Pija iz Pietrelcine, San Giovanni Rotondo, Italija, junij 2009.

5. JEZUS OZDRAVI HROMEGA (Mt 9,1–8)

In glej, prinesli so k njemu hromega, ki je ležal na postelji. Ko je Jezus videl njihovo vero, je rekel hromemu: »Bodi pogumen, otrok, odpuščeni so tvoji grehi!« (Mt 9,2)

Mozaik predstavlja prizor Jezusove ozdravitve hromega, ki so ga spustili predenj skozi odkrito streho. Kristus je upodobljen v veličastni, vzravnani drži in v barvah iz starodavnega izročila: njegovo modro ogrinjalo ponazarja božjo, rdeča tunika pa človeško naravo utelešenega Boga. Kristus, ki drži zvitek Božje besede, ozdravi hromega in mu odpusti grehe s svojim božjim prstom. Človek, ki so mu odpuščeni grehi, je ozdravljen in odrešen. Ni več sam in zapisan smrti, ampak se je vrnil v občestvo z Bogom, ki je življenje. Rešen bolezenskih vezi vstane v novo življenje in odvrže »posteljo smrti«, znamenje grešnosti. Z ozdravitvijo hromega Kristus pokaže, da je odpuščanje grehov enako resnično kot to, da spet hodi.

Jezus ozdravi hromega; svetišče Marije, Zdravja bolnikov, Scaldasferro, Italija, marec 2006.

6. JEZUS POKLIČE MATEJA (Mt 9,10–13)

Pojdite in se poučite, kaj pomeni: Usmiljenja hočem in ne daritve. Nisem namreč prišel klicat pravičnih, ampak grešnike (Mt 9,13).

Mozaik prikazuje vidno osuplega cestinarja Mateja v trenutku, ko ga Jezus pokliče za apostola. Kristus drži v višini prsi zvitek, s katerim je ikonografija prvega tisočletja opozarjala, da gre za učlovečeno Besedo. Matej sedi za mizo in pobira davke: z desnico vlaga en kovanec v davčno blagajno, z levico pa drugega v svojo vrečo. Kristusova iztegnjena desnica izraža zastonsko izvolitve, ki Mateja osvobodi njegove preteklosti in ga odreši.

Jezus pokliče Mateja; kapela škofijskega semenišča, Verona, Italija, februar 2012.

7. PETER HODI PO VODI (Mt 14,22–33)

Jezus je takoj iztegnil roko, ga prijel in mu dejal: »Malovernež, zakaj si podvomil?« (Mt 14,31)

Jezus reši Petra iz vode, v katero je začel toniti, ko je umaknil pogled od Kristusa in se zazrl v globoko temno vodo pod seboj. Čeprav hoja po vodi ni v človeški naravi, lahko človek to preseže. Bistvo njegove identitete je v odnosu z Bogom, od katerega prejema življenje in ljubezen – v njegovi podobnosti z Bogom. Ko ga prime roka vstalega Kristusa, Peter spozna, da lahko hodi po vodi samo, če upira pogled v Kristusa.

Peter hodi po vodi; cerkev svetih Primoža in Felicijana, Vrhpolje, Slovenija, november 2013.

8. JEZUSOVA SPREMENITEV (Mt 17,1–13)

Vpričo njih se je spremenil.

Njegov obraz je zasijal kot sonce in njegova oblačila so postala bela kot luč (Mt 17,2).

Izročilo postavlja Jezusovo spremenitev na gori v čas med dvema napovedima trpljenja, štirideset dni pred križanjem. Kristus v svoji slavi je upodobljen na temnem, skoraj črnem ozadju. To je izdelano iz žlahtnega kamna, kot znamenje, da spremenitev ne uniči kozmosa, ampak ga oplemeniti. Ob vsaki Kristusovi strani je en par: Elija in Janez na levi predstavljata preroke, Mojzes in Peter na desni pa postavijo. Vsi se srečajo v Kristusu, ki je dovršitev postave in prerokov. Pogovarjajo se z njim, ne pa tudi z njegovimi učenci, ker nam Stara zaveza govori po Kristusu. Spodaj, ločen od drugih, je Jakob, ki edini ne more gledati prizora z odprtimi očmi.

Jezusova spremenitev; cerkev svetega Nikolaja, Litija, Slovenija, november 2013.

9. ŽEJEN SEM BIL (Mt 25,34–35)

Lačen sem bil in ste mi dali jesti, žejen sem bil in ste mi dali piti (Mt 25,35).

Kristusove poteze na obrazu bolnika, ki ga bližnji obišče, mu da piti in ga pokrije, nas opozarjajo na to, kdo se v njem skriva. Jezus nas v besedah o poslednji sodbi opominja, da je on v bolnem, ki ga obiščemo, in v žejnem, ki mu damo piti. Tako ravna vsakdo, ki gleda na življenje kot na Božji dar.

Žejen sem bil; cerkev Vseh svetih, Ljubljana, Slovenija, december 2009.

10. GETSEMANI (Mt 26,36–37)

In šel je malo naprej, padel na svoj obraz, molil in rekel:

»Moj Oče, če je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene, vendar ne, kakor jaz hočem, ampak kakor ti« (Mt 26,39).

Getsemani v hebrejščini pomeni »stiskalnica«. Kristus je zaradi spolnjevanja Očetove volje »stisnjen« med kamnoma, ki ju ponazarjata mozaična loka. Trpeči Kristus leži na skali v obliki keliha, oblečen v zemeljske barve z zlatimi trakovi, ki so simbol prave sinovske ljubezni. To izkazuje s poslušnostjo Očetu, ki želi v njem razodeti svetu svojo ljubezen. Da bi ljudem pokazal, kako jih Bog ljubi, Sin človekov poti krvavi pot in se jim izroči.

Getsemani; svetišče svetega Janeza Pavla II., Krakov, Poljska, marec–april 2014.

11. PETER JOKA OB PETELINOVEM PETJU (Mt 26,69–75)

Peter se je spomnil besede, ki mu jo je rekel Jezus:

»Preden bo petelin zapel, me boš trikrat zatajil.«

In šel je ven in se bridko zjokal (Mt 26,75).

Vidimo obupanega Petra, ki z obrazom v rokah sedi na dvorišču velikega duhovnika. Ko zasliši petelinovo petje, se spomni Kristusove napovedi, da ga bo zatajil. Upognjena drža in razmršena oblačila izražajo človeško prizadetost, kesanje in zavrnitev odnosa s Kristusom.

Peter joka ob petelinovem petju; kapiteljska dvorana v stolnici Santa María la Real de la Almodena, Madrid, Španija, oktober 2006.

12. KRISTUS NA KRIŽU (Mt 27,45–56)

Jezus je spet zaklical z močnim glasom in izdihnil (Mt 27,50).

Raznobarvni prameni za križem v obliki drevesa, zasajenega v zemljo, ponazarjajo delovanje Boga Stvarnika v Jezusu Kristusu po Svetem Duhu. Za nekatere cerkvene očete ima stvarjenje oblike križa, v katerem najde svet svoj smisel in uresničitev. Zato je križ Gospodov sestop (*kenosis*) in slava.

Kristus na križu; zakristija v stolnici Santa María la Real de la Almodena, Madrid, Španija, september 2005.

13. SNEMANJE S KRIŽA (PIETÀ) (Mt 27,57–66)

Jožef je telo vzel, ga zavil v čisto platno in ga položil v svoj novi grob, ki ga je bil vsekal v skalo (Mt 27,59–60).

Marija, ki je Kristusa rodila, ga po snetju s križa podpira (on pa njo) in z roko prestreza kri in vodo iz njegove strani. Kri in voda predstavljata skrivnosti, teologijo in duhovnost o Adamovi strani, iz katere se je rodila Eva, in o strani novega Adama – Kristusa, iz katerega je izšla nova Eva, Marija – Cerkev.

Snemanje s križa (Pietà); svetišče svetega Janeza Pavla II., Krakov, Poljska, marec–april 2014.

14. ŽENI POČASTITA VSTALEGA (Mt 28,1–10)

Angel pa je nagovoril ženi: »Ne bojta se! Vem namreč, da iščeta Jezusa, križanega. Ni ga tukaj. Vstal je, kakor je rekel! Pridita in pogledita kraj, kamor je bil položen« (Mt 28,5–6).

V velikonočnih prizorih so v ospredju žene. Zakaj se je vstali Kristus najprej prikazal ženam? Predvsem zaradi osebne ljubezni, ki so jo gojile do njega. Ker so sprejemale in ljubile Vstalega, se je v njih naselilo njegovo življenje. Zato so na svoje življenje gledale kot na služenje in darovanje sebe. Prepoznajo ga kot Boga in Gospoda. Njihovo češčenje je izraz pozornosti do človeške narave Boga. Je dejanje, ki razkriva človeško v daru Kristusovega življenja.

Ženi počastita Vstalega; svetišče svetega Janeza Pavla II., Krakov, Poljska, marec–april 2014.

15. JANEZ KRSTNIK (Mr 1,2–8)

Zgodilo se je, da je Janez krščeval v puščavi in oznanjal krst spreobrnjenja v odpustanje grehov (Mr 1,4).

Ob Jezusovem krstu pride do izraza ponižnost Janeza Krstnika, »največjega izmed rojenih od žena«. Njegov obraz je ves osredotočen na težko nalogo: prepoznati in pokazati na Kristusa. Ta shujšani, v puščavi prekaljeni asket, vidi edini smisel svojega življenja v tem, da prepusti prednost Gospodu.

Janez Krstnik; cerkev svetih Primoža in Felicijana, Vrhopolje, Slovenija, november 2013.

EVANGELIJ USMILJENEGA OČETA

Evangelij za nedelje in praznike

Izvirnik:

L'Evangelario della Misericordia
© 2015 Edizioni San Paolo s. r. l.
Piazza Soncino 5 – 20092 Cinisello Balsamo (Milano) – Italia
www.edizionisanpaolo.com

© slovenska izdaja:

2016, Družina d. o. o.
Prva izdaja

Za besedilo Svetega pisma:

Jeruzalemska izdaja, uradni prevod Slovenske škofovske konference
© 2016 Slovenska škofovska konferenca

Prevod premišljevanj:

Andrej Turk

Spremna beseda:

Jurij Bizjak,
p. Marko Ivan Rupnik

Jezikovni pregled:

Marija Bratina,
Lejla Križanič Krk

Oblikovanje naslovnice:

Benjamin Štefe, Družina d. o. o.

Grafična priprava:

Stanislav Oražem

Izdajala in založila:

Družina d. o. o.

Odgovarja:

Tone Rode

Tiskano v Sloveniji
Naklada: 800 izvodov
Ljubljana, 2016

